

Při příležitosti 60. narozenin profesora Jüvy nelze nevpomenout, že neoddělitelnou částí jeho osobnosti je hluboký a zasvěcený zájem o kulturu, jak to také naznačuje celá jeho činnost. To vše řadí Vladimíra Jüvu mezi přední československé odborníky v pedagogice, jež promlouvají svou prací a svým občanským profilem nejen k socialistickému dnešku, ale formují také náš zítřek. *Zdenka Veselá*

ZIVOTNÍ JUBILEUM LILI MONATOVÉ

V srpnu 1985 oslavila významné životní jubileum přední reprezentantka naší teoretické pedagogické fronty prof. PhDr. Lili Monatová, DrSc., dlouholetá pracovnice katedry pedagogiky na filozofické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Brně. Svým dílem na poli obecné pedagogiky, pedagogiky předškolní i pedagogiky speciální položila významné základy brněnské pedagogické školy, odchovala mnoho úspěšných a obětavých žáků a svými podněty inspirovala mnoho teoretických prací i praktických výchovně vzdělávacích opatření.

Narodila se 7. srpna 1925 v Brně, kde také absolvovala obecnou školu a reálné gymnázium. Na filozofické fakultě UJEP studovala jednak učitelství (češtinu a ruštinu), jednak vědecký směr (psychologii a pedagogiku) a toto studium zakončila v roce 1952 doktorátem. V roce 1968 dosáhla na filozofické fakultě Univerzity J. A. Komenského v Bratislavě kandidatury pedagogických věd, habilitovala se před vědeckou radou filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně a v roce 1974 byla jmenována docentkou pro obor pedagogika. V roce 1984 úspěšně obhájila doktorskou disertaci na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Celá její činnost je spjata s katedrou pedagogiky na filozofické fakultě UJEP v Brně, na které působí od roku 1953. Stála při zrodu této katedry, vytvářela první základy její pedagogické činnosti a intenzivně se podílela na tvorbě jejího vědeckého profilu. Široká je její výuková činnost; koná přednášky a semináře z metodologie pedagogiky, ze speciální pedagogiky, z pedagogiky předškolní i z pedagogické psychologie. Zajišťuje odborné praxe posluchačů pedagogiky, obětavě konzultuje jejich seminární a diplomové práce a po léta vede diplomový seminář. Velkou zásluhu má na úspěšném rozvoji studentské vědecké a odborné činnosti v oboru pedagogika, pravidelně vede několik soutěžních prací a po řadu let je předsedkyní fakultní poroty SVOČ a členkou poroty celostátní. Po léta zároveň pracovala jako vedoucí učitel studijní skupiny. Vždy se snaží přiblížit studentům, pracovat s nimi individuálně a diferencovaně a dosahuje pozoruhodných výchovných a vzdělávacích výsledků. Vede studenty k aktivní činnosti ve společenských organizacích i na veřejnosti a zapojuje je přirozenou cestou do celospolečenského dění.

Významné výsledky má i v přípravě pedagogických odborníků. Již dlouhou dobu se věnuje práci s aspiranty v oboru pedagogika, vychovává je k vědecké odpovědnosti, angažovanosti i k zaujetí pro vědu a citlivě je vede jak po stránce ideové a obsahové, tak po stránce metodologické. Obětavě působí i v komisi pro kandidátské obhajoby z oboru pedagogika při filozofické fakultě UJEP a je častou oponentkou kandidátských disertací z pedagogiky i v jiných českých a slovenských komisích.

Rozsáhlá a úspěšná je její činnost vědecká a výzkumná. Její práce se soustřeďuje do tří základních problémových okruhů. Ústřední problematikou, které se věnuje od padesátých let, je teorie rozumové výchovy, a to zvláště u dětí předškolního a mladšího školního věku. V této oblasti konala řadu výzkumů a uveřejnila četné původní studie, knižní publikace i učební texty. Na problematice rozumové výchovy získala doktorát, kandidaturu i docenturu a na základě obhajoby teoretické knižní monografie *Otázky rozumové výchovy* (1978) dosáhla v roce 1984 hodnosti doktorky pedagogických věd.

Druhým okruhem jejího trvalého vědeckého zájmu je předškolní pedagogika. V této oblasti má rozsáhlé domácí i zahraniční zkušenosti, vychovala mnoho odborníků a má široký okruh spolupracovníků. Její statě pravidelně vycházejí v *Předškolné výchově*, ve sbornících i v syntetické podobě jako učebnice a studijní texty

(Problémy předškolní pedagogiky, 1973; Kapitoly z předškolní pedagogiky, 1980; Předškolní výchova, 1984, atd.).

Třetím vědeckovýzkumným okruhem, kterým se intenzivně a úspěšně zabývá, je speciální pedagogika, zvláště oblast somatopedická. K této činnosti ji přivedla již v šedesátých letech účast ve státním plánu Výzkumného ústavu traumatologického v Brně. Tyto výzkumy byly zaměřeny především na dospělé pacienty s těžkými porázovými stavy. Právě tyto zkušenosti dále obohacované výzkumy i stážemi v různých typech speciálně výchovných zařízení jí umožnily vidět obor speciální pedagogiky v moderní celoživotní dimenzi. Rovněž v této oblasti publikovala větší počet studií i prací syntetické povahy (Úvod do speciální pedagogiky, 1973; Základy speciální pedagogiky I a II, 1981–1983; Problémy speciální pedagogiky, 1984).

Celkem dosud uveřejnila šest knižních publikací, sedmdesát tři původních studií, osm skript a řadu recenzí, bibliografií a překladů. Závěry své vědecké práce prezentovala na četných domácích i zahraničních konferencích, sympóziích a kongresech. V letech 1970–1975 se podílela na státním plánu výzkumu zaměřeném na výchovu a vzdělávání defektních dospělých jedinců, v letech 1976–1980 dále pokračovala v těchto výzkumech a připravila z nich významné knižní i časopisecké výstupy i syntetické práce systémové povahy. V letech 1981–1985 rozšířila svůj zájem na problematiku vědecké a světonázorové výchovy na vysokých školách a přinesla i zde významné výsledky, zvláště o vztahu vědeckého rozvoje studentů a formování jejich světového názoru. Svou metodologickou erudicí přispěla k úspěšnému řešení resortního úkolu o složkách komunické výchovy na vysoké škole. Své výsledky z uplynulých let aplikovala také do praxe a uplatnila je v učebních textech pro mateřské školy i pro střední pedagogické školy.

Rozsáhla a hluboce angažovaná je i její činnost politická a veřejná. Je členkou KSČ od roku 1948 a od té doby pracovala v četných významných politických funkcích, zvláště jako členka celozávodního výboru KSČ na filozofické fakultě UJEP. Významná je i její činnost organizátorská a lektorská v Domě politické výchovy MěV KSČ v Brně, kde je po léta členkou vedení lektorské skupiny filozofie. Od roku 1970 je předsedkyní Českého národního sdružení československého výboru Světové organizace pro předškolní výchovu OMEP. V této funkci organizovala v ČSSR několik celostátních konferencí a pravidelně reprezentuje České národní sdružení OMEP v zahraničí. Po léta se podílí na činnosti kolégia pedagogiky a psychologie ČSAV jako členka pedagogické komise. Je rovněž členkou předmětové rady ministerstva školství pro učitelství na mateřských školách a od roku 1976 pracuje jako členka poradního sboru Evropského informačního střediska pro vysokoškolské vzdělání předškolních pracovníků při Univerzitě Karlově.

Do další etapy svého života vstupuje prof. Monatová v plné tvůrčí svěžesti a s bohatým pracovním programem. Stojí před ní otevřené problémy inovace a aktualizace rozumové výchovy dětí a mládeže v podmínkách vědeckotechnické revoluce v rozvinuté socialistické společnosti, věnuje zvýšenou pozornost systému složek komunické výchovy a jeho realizace ve škole i v mimoškolních podmínkách a její pozornosti neunikají ani aktuální problémy speciální výchovy mládeže i dospělých. Přejeme jí, aby v pohodě a v družném kolektivu spolupracovníků mohla nadále rozvíjet svou vědeckovýzkumnou činnost a dále významně obohacovat naši pedagogickou teorii i praxi.

Vladimír Jůva

K NEDOŽITÝM PĚTASEDEÁTINÁM ČESTMÍRA LIŠKAŘE

Není tomu tak dávno, co jsme na katedře pedagogiky slavili 60. narozeniny PhDr. Čestmíra Liškaře, CSC., a letos 25. listopadu bychom vzpomněli jeho pětasedesátin. Bohužel, tohoto data se již dr. Liškař nedožil. Zemřel 2. května 1985. Avšak jeho činnost pedagogická, a to jak praktická, tak i teoretická, zůstala zde s námi a bude sloužit jako příklad poctivé práce i do budoucna.

Vzpomeňme alespoň v malém přehledu, k čemu směřovalo jeho úsilí po dobu dvacetiletého působení na fakultě a v čem spočívají jeho zásluhy.